

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Методична серія. Випуск 462

Заснована в 2016 році

Н. В. Савінова, К. М. Карпенко

**Викладання курсу «Сучасні підходи
до викладання спеціальної педагогіки
у ЗВО»**

Методичні вказівки

Для спеціальності А6 Спеціальна освіта

Миколаїв – 2025

УДК 378.147:376
С 13

Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового медичного інституту ЧНУ імені Петра Могили (витяг з протоколу №7 від 19 березня 2025 року).

Рецензент:

О. В. Дрозд, канд. пед. наук, доцент б. в. з., доцент кафедри психології Навчально-наукового медичного інституту Чорноморського національного університету імені Петра Могили

Савінова Н. В.

С 13 Викладання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО» : метод. вказівки для спец. А6 Спец. освіта / Н. В. Савінова, К. М. Карпенко. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2025. – 44 с. – (Методична серія ; вип. 462).

Видання адресовано викладачам, студентам спеціальності «Спеціальна освіта». Методичні вказівки допоможуть студентам при підготовці практичних та лабораторних занять з курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

УДК 378.147:376

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	10
Підготовка до лекцій, семінарських, практичних, лабораторних занять	10
Написання рефератів, доповідей, есе	11
ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ.....	13
ПРАКТИЧНІ ТА СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ.....	18
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЩОДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ.....	26
Види і форми самостійної роботи студентів.....	26
Завдання для самостійної роботи.....	28
ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА	29
Орієнтовна тематика есе, доповідей	29
ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ	31
Тестові запитання з дисципліни	31
Контрольні завдання	33
ФОНД ОЦІННИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ З ДИСЦИПЛІНИ	35
Перелік питань до іспиту	35
Критерії і система оцінювання діяльності студентів	36
Критерії оцінки якості знань з дисципліни в процесі усного іспиту	37
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ДИСЦИПЛІНИ.....	38

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО» є нормативною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня магістр зі спеціальності А6 Спеціальна освіта за спеціалізацією А6.01 Логопедія і передбачає вивчення інноваційних підходів щодо логопедичного супроводу осіб із тяжкими порушеннями мовлення.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО» є формування загальнокультурних (універсальних) компетенцій, а також концептуально-системних, організаційних, методичних і технологічно-інструментальних навичок аналізу теоретичного матеріалу, що пропонується до викладу, систематизація знань здобувачів у галузі теорії та практики спеціальної педагогіки, уявлень про неї як навчальну дисципліну, критерії відбору сучасних технологій викладання спеціальної педагогіки в закладах вищої освіти I-II та III-IV рівнів акредитації; забезпечення готовності до застосування у практиці викладання ефективних прийомів і методів, зокрема дистанційного навчання, інтерактивних та інформаційно-комунікативних технологій.

Під час вивчення дисципліни студенти мають удосконалити знання в галузі теорії і практики викладання сучасної спеціальної педагогіки як науки, методології та методів системного підходу до педагогічних явищ, оволодіти фактичним матеріалом із сучасних технологій викладання курсу в ЗВО, навчитися обирати актуальні методи, прийоми та засоби викладання спеціальної педагогіки з урахуванням технічних можливостей сучасних інновацій, формувати технологічні кроки сучасних інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій.

Зміст та структура курсу базуються на анатомо-фізіологічних дисциплінах, загальній та віковій психології, реалізують зв'язки з дисциплінами загального педагогічного циклу.

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.

ПРН 02. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

ПРН 04. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.

ПРН 05. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН 08. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

ПРН 09. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

ПРН 16. Розробляти програми індивідуального розвитку, впроваджувати їх, оцінювати якість; уміти конструювати і реалізовувати індивідуальний освітній маршрут мовленнєвого розвитку дитини, адекватний потребам дитини з перших років життя.

Інтегральні компетентності: здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК-3. Здатність працювати в команді.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК-5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК-9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 01. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти.

СК 03. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.

СК 04. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК 05. Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК 06. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.

СК 07. Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

СК 10. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проекти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

СК 11. Здатність до прийняття, аналізу, апробації та впровадження інноваційних діагностичних і корекційно-розвиткових технологій вивчення мовленнєвого розвитку дітей з особливими освітніми потребами, порушеннями мовленнєвої діяльності.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

Кредит 1. Теоретичні основи методики викладання спеціальної педагогіки у ЗВО.

Тема 1. Предмет та завдання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

Предмет та завдання. Зв'язок з іншими науками. Основні поняття й категорії спеціальної педагогіки. Нормативно-правове забезпечення вищої та спеціальної освіти. Історичні етапи розвитку дисципліни та їх вплив на сучасні методики викладання.

Тема 2. Дидактичні принципи викладання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО» та особливості їх реалізації у підготовці педагогів спеціальної освіти.

Основні дидактичні принципи та їх застосування у навчальному процесі. Форми, методи та засоби організації навчального процесу у ЗВО. Традиційні та інноваційні технології навчання. Використання цифрових інструментів у навчанні (онлайн-курси, вебінари, інтерактивні платформи).

Кредит 2. Предметна область та тематична наукова площина спеціальної педагогіки як педагогічної науки.

Тема 3. Змістова предметна площина спеціальної педагогіки та особливості викладання окремих тематичних розділів.

Основні розділи та їх дидактичне наповнення. Компетентнісний підхід у навчанні. Методика викладання основних тематичних блоків спеціальної педагогіки. Підготовка методичних матеріалів для викладання спеціальної педагогіки. Використання цифрових технологій у створенні навчальних ресурсів.

Тема 4. Організація та дидактичні особливості різновидів навчальних занять зі спеціальної педагогіки у ЗВО. Методи, прийоми і засоби навчання.

Види навчальних занять у викладанні спеціальної педагогіки. Використання сучасних освітніх технологій. Методи активного навчання (кейс-метод, проєктне навчання, моделювання ситуацій). Дистанційне навчання: особливості організації онлайн-курсів, синхронного та асинхронного навчання. Використання платформ Moodle, Google Classroom, Zoom у викладанні спеціальної педагогіки. Гейміфікація навчального процесу. Інтерактивні методи навчання у спеціальній педагогіці.

Змістовий модуль 2

Кредит 3. Шляхи формування загальних та спеціальних компетентностей у майбутніх фахівців спеціальної освіти у процесі викладання спеціальної педагогіки.

Тема 5. Специфічні особливості лекцій зі спеціальної педагогіки як форми трансформації наукових знань: логічні основи, функції, дидактика онлайн- і офлайн-форматів викладання.

Лекція як основна форма подання теоретичних знань. Структурні компоненти лекції: вступ, основна частина, висновки. Логічні основи побудови лекційного курсу (послідовність, системність, науковість). Методи активізації мислення студентів під час лекцій. Проблемний виклад матеріалу. Стимулювання критичного мислення через дискусії та аналітичні запитання. Дидактичні особливості лекції в онлайн- та офлайн-форматах. Технічні та методичні аспекти онлайн-лекцій (структура, залучення студентів, оцінювання активності). Використання цифрових інструментів для візуалізації навчального матеріалу (інтерактивні презентації, відеолекції, графічні організатори).

Тема 6. Семінарські, практичні заняття зі спеціальної педагогіки: проблемний характер, визначення пізнавальної проблеми і програми підготовки.

Семінар як форма активного засвоєння знань. Навчальні цілі, структура та види семінарських занять. Підготовка студентів до семінарських занять: алгоритм аналізу наукових джерел, написання аналітичних оглядів, підготовка доповідей. Технології організації пізнавальної діяльності студентів на семінарах. Практичні заняття як спосіб формування професійних навичок. Основні методи навчання на практичних заняттях (аналіз ситуацій, індивідуальні та групові завдання). Взаємодія між студентами для розвитку навичок роботи в команді.

Тема 7. Забезпечення практичної підготовки та керівництво науковою роботою студентів у процесі викладання спеціальної педагогіки.

Педагогічна практика та її роль у підготовці майбутніх викладачів спеціальної педагогіки. Організація педагогічної практики у ЗВО. Наставництво у процесі практичної підготовки студентів. Основні напрями наукових досліджень у галузі спеціальної педагогіки. Розвиток наукового мислення у студентів через проєктну діяльність. Сучасні технології в науково-дослідній роботі студентів.

Кредит 4. Формування професійної ідентичності та деонтологічної культури у майбутніх фахівців спеціальної освіти у процесі викладання спеціальної педагогіки.

Тема 8. Деонтологічна культура як основа професійної діяльності фахівців спеціальної освіти.

Поняття професійної деонтології. Принципи професійної етики у спеціальній педагогіці. Морально-етичні аспекти роботи викладача. Культура професійного спілкування викладача. Вербальні та невербальні аспекти педагогічної комунікації. Вирішення конфліктних ситуацій у навчальному процесі. Етичні проблеми у сфері спеціальної освіти.

Тема 9. Формування професійної ідентичності у контексті компетентнісного підходу.

Поняття професійної ідентичності. Структура професійної ідентичності спеціального педагога. Фактори, що впливають на становлення професійної ідентичності у студентів. Професійні орієнтири та кар'єрні перспективи у сфері спеціальної освіти. Стратегії подолання професійного вигорання у педагогічній діяльності.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

У процесі вивчення дисципліни використовуються не тільки традиційні форми (лекції, практичні заняття, самостійна та науково-дослідна робота, консультації) і методи (усний виклад, бесіда, демонстрація реальних і схематичних зображень, виконання вправ) навчання, але й активні та інтерактивні технології та методи (ділові ігри, моделювання студентами на заняттях ситуацій, максимально наближених до майбутньої професійної діяльності, з подальшим їх аналізом, рішення психолого-педагогічних завдань, розбір проблемних ситуацій, навчальні дискусії, аналіз навчальних відеоматеріалів та педагогічної документації).

Підсумковим контролем з дисципліни є іспит.

Підготовка до лекцій, семінарських, практичних, лабораторних занять

Проведення лекцій в інноваційних (активних, інтерактивних) формах вимагає спеціальної підготовки для залучення студентів до спілкування й активного сприйняття матеріалу. Самостійна робота повинна проводитися по заздалегідь підготовленому викладачем плану, за завданнями, рекомендаціями.

Підготовка до семінарських занять – традиційна форма самостійної роботи студентів, що включає відпрацювання лекційного матеріалу, вивчення рекомендованої літератури, конспектування запропонованих джерел. На семінарах можуть зачитуватися заздалегідь підготовлені доповіді і проходити їх обговорення. Можливо також залучення студентів до рецензування робіт своїх колег. У цьому випадку, у межах самостійної роботи з підготовки до семінару слід заздалегідь ознайомитися зі змістом рецензованих робіт. Ефективність результатів семінарського заняття багато в чому залежить від методичного керівництва з підготовки до заняття.

Підготовка до опитування, колоквіуму, проведеного в рамках семінарського заняття, вимагає з'ясування питань, винесених на заняття, підготовки виступів, повторення основних термінів, запам'ятовування алгоритмів.

Серйозна теоретична підготовка необхідна для проведення практичних і лабораторних занять.

Самостійність здобувачів може бути забезпечена розробкою методичних вказівок по проведенню цих занять із чітким визначенням мети

їх проведення. Вказівки щодо виконання завдань практичних і лабораторних занять будуть сприяти прояву в ході роботи самостійності і творчої ініціативи.

Написання рефератів, доповідей, есе

Реферат – форма письмової роботи, яку рекомендується застосовувати при вивченні профільних дисциплін професійного циклу. При підготовці реферату студенти навчаються самостійно вивчати групу джерел з певної теми, яка, як правило, детально не висвітлюється на лекціях.

Мета написання реферату – оволодіння практичними навичками аналізу та узагальнення вивчених матеріалів відповідно до вимог, що висуваються до наукових звітів.

Основні етапи підготовки реферату:

- вибір теми;
- консультації з науковим керівником;
- підготовка плану реферату;
- робота з джерелами, збір матеріалу;
- написання тексту реферату;
- оформлення рукопису і подання її науковому керівникові;
- захист реферату.

Доповіді, по своїй суті, є близькими до рефератів, проте їх область істотно звужена. Підготовка доповіді дозволяє студентові ґрунтовно вивчити те, що його цікавить, викласти матеріал в компактному та доступному вигляді, привнести в текст полеміку, набутих навичок науково-дослідницької роботи, усного мовлення, ведення наукової дискусії. У ході підготовки доповіді можуть бути підготовлені презентації, роздаткові матеріали. Доповіді можуть зачитуватися й обговорюватися на семінарських заняттях, студентських наукових конференціях. При цьому трудомісткість доповіді, підготовленої для конференції зазвичай вище, і, відповідно, вище повинна бути і оцінка.

Есе – невелика за обсягом самостійна письмова робота на тему, запропоновану викладачем із відповідної дисципліни. Роль цієї форми самостійної роботи дуже багато значить при формуванні універсальних компетенцій випускника, які передбачають придбання основ гуманітарних, соціальних та економічних знань.

Есе повинно містити чіткий виклад суті поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію відповідної дисципліни, висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми.

Залежно від специфіки дисципліни форми есе можуть значно диференціюватися. У деяких випадках це може бути аналіз зібраних конкретних даних з досліджуваної проблеми, аналіз матеріалів із засобів масової інформації, детальний розбір запропонованої викладачем проблеми з розгорнутими поясненнями і аналізом прикладів, що ілюструють досліджувану проблему і т. д.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Лекція 1-2 (4 години)

Тема 1. Предмет та завдання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО»

План

1. Предмет, мета та завдання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

2. Теоретико-методологічні засади ОК «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

3. Сучасний термінологічний апарат, основні поняття й категорії спеціальної педагогіки.

4. Цифровізація контенту та інформатизація освітнього простору.

5. Підготовка сучасного викладача до роботи в дистанційному форматі синхронного й асинхронного режимів викладання спеціальної педагогіки. Цифрова компетентність.

6. Академічна міжнародна мобільність викладача. Зв'язок із міжнародними освітніми й громадськими інституціями.

Ключові слова: *заклад вищої освіти (ЗВО), спеціальна педагогіка, цифровізація, інформатизація, академічна мобільність.*

Лекція 3-4 (4 години)

Тема 2. Дидактичні принципи викладання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО» та особливості їх реалізації у підготовці педагогів спеціальної освіти

План

1. Робоча програми з дисципліни «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

2. Індивідуальний план викладача.

3. Організація аудиторної роботи зі студентами. Класифікації аудиторних занять.

4. Практико-орієнтована парадигма викладання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

5. Урахування дидактичних принципів викладання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО» та нові можливості й інструменти досягнення стабільної якості знань здобувачів.

6. Використання сучасних електронних інформаційних засобів для ознайомлення з новітніми теоретичними та практичними досягненнями української та зарубіжної спеціальної педагогіки.

Викладання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО»

Ключові слова: дидактичні принципи, освітня програма, навчальний план, силабус.

Лекція 5-6 (4 години)

Тема 3. Змістова предметна площина спеціальної педагогіки та особливості викладання окремих тематичних розділів

План

1. Навчально-методичне забезпечення дисципліни. Структура та зміст навчально-методичного комплексу дисципліни «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

2. Ретроспективне моделювання предметної області спеціальної педагогіки (складання конспектів лекцій, календарне планування тощо).

3. Moodle – безкоштовна, відкрита (Open Source) система управління навчанням. Реалізація філософії «педагогіки соціального конструктивізму» засобами Moodle.

4. Ситуаційне моделювання освітнього процесу при викладанні курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО» (складання планів семінарських, практичних, лабораторних занять, розробка наочних посібників, презентацій тощо).

5. Методичні параметри викладання тем з освітньо-корекційного супроводу дітей із особливими освітніми потребами.

6. Критерії та методика оцінювання якості знань студентів з курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

Ключові слова: НМК (навчально-методичний комплекс), Moodle, ретроспектива, моделювання, методика, якість знань, оцінювання.

Лекція 7-8 (4 години)

Тема 4. Організація та дидактичні особливості різновидів навчальних занять зі спеціальної педагогіки у ЗВО. Методи, прийоми і засоби навчання

План

1. Дидактичні особливості лекції з курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

2. Методичні прийоми активізації мислення студентів на лекції.

3. Освітньо-розвиткова мета практичних та семінарських занять з курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО». Засоби навчання.

4. Пізнавальна проблема, творче завдання, проєктна технологія і програми підготовки студентів до семінарських і практичних занять.

5. Проблемне навчання і продуктивність самостійного пошуку в практичній діяльності дистанційного навчання.

6. Навчальна дискусія. Технології керування пізнавальною діяльністю студентів.

7. Формування спеціальних компетентностей у студентів на практичних, семінарських та лабораторних заняттях як основна мета аудиторних занять із курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

Ключові слова: методи навчання, дидактичні прийоми, засоби навчання, проблемне навчання, дискусія.

Лекція 9-10 (4 години)

Тема 5. Специфічні особливості лекції зі спеціальної педагогіки як форми трансформації наукових знань: логічні основи, функції, дидактика онлайн- і офлайн-форматів викладання

План

1. Типи лекцій з курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

2. Критерії вибору активних методів навчання на лекції. Види завдань.

3. Основні вимоги до лекції з курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

4. Структура й поєднані етапи лекції.

5. Відеолекція і лекція-візуалізація.

6. Бінарна лекція в структурі інтерактивного навчання.

Ключові слова: проблемна лекція, оглядова лекція, бінарна лекція, інтерактивна лекція, кейс-метод, активні методи навчання.

Лекція 11-12 (4 години)

Тема 6. Семінарські, практичні заняття зі спеціальної педагогіки: проблемний характер, визначення пізнавальної проблеми і програми підготовки

План

1. Елементи проблемного, програмованого, інтерактивного навчання на практичних і семінарських заняттях з курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

2. Методика організації навчальних дискусій на практичних заняттях з курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

3. Створення і розв'язання проблемних ситуацій, аналіз та обговорення нестандартних випадків із професійної практики на семінарських заняттях.

**Викладання курсу «Сучасні підходи до викладання
спеціальної педагогіки у ЗВО»**

4. Використання новітніх інформаційних технологій на аудиторних заняттях з курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

5. Аудиторне моделювання семінарських і практичних занять

Ключові слова: *інтерактивне навчання, проблемний підхід, навчальна дискусія, освітня платформа.*

Лекція 13-14 (4 години)

Тема 7. Забезпечення практичної підготовки та керівництво науковою роботою студентів у процесі викладання спеціальної педагогіки

План

1. Організація співпраці зі стейкхолдерами для забезпечення теоретичної й практичної підготовки студентів.

2. Організація діяльності гуртків, проблемних груп зі спеціальної педагогіки.

3. Керівництво написанням студентами рефератів, курсових робіт зі спеціальної психології.

4. Джерела отримання нових знань з курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

5. Аналіз та використання опублікованих результатів наукових досліджень у галузі спеціальної педагогіки у фахових виданнях.

6. Використання сучасних електронних інформаційних засобів при викладанні курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО» для ознайомлення з останніми теоретичними та практичними досягненнями вітчизняної та зарубіжної спеціальної психології.

Ключові слова: *стейкхолдер, науковий гурток, наукова робота, реферат, репозиторій, цифровий архів, бібліографія.*

Лекція 15-16 (4 години)

Тема 8. Деонтологічна культура як основа професійної діяльності фахівців спеціальної освіти

План

1. Етичні принципи та норми в діяльності фахівця спеціальної освіти.

2. Моральна відповідальність у професійній діяльності фахівців спеціальної освіти

3. Морально-етичні дилеми у професійній діяльності фахівців спеціальної освіти та шляхи їх вирішення.

4. Деонтологічні аспекти взаємодії з учасниками освітнього процесу. Проблеми етичної комунікації в умовах нестандартних педагогічних ситуацій.

5. Педагогічна етика в умовах цифровізації освіти. Етичні проблеми дистанційного навчання.

6. Професійний імідж як компонент деонтологічної культури фахівців спеціальної освіти.

Ключові слова: професійна етика, етичний кодекс, етичні дилеми, деонтологія, моральність, професійний імідж.

Лекція 17-18 (4 години)

Тема 9. Формування професійної ідентичності у контексті компетентнісного підходу

План

1. Концептуальні основи професійної ідентичності. Взаємозв'язок особистої та професійної ідентичності.

2. Етапи та чинники формування професійної ідентичності.

3. Професійні цінності як основа ідентичності.

4. Роль педагогічного досвіду у становленні ідентичності. Педагогічна практика як інструмент перевірки професійного вибору.

5. Ідентичність у контексті професійних криз.

6. Тренінги, воркшопи, кейс-метод як інструменти професійного розвитку.

7. Деонтологічний вимір професійної ідентичності фахівців спеціальної освіти.

Ключові слова: ідентичність, професійна ідентичність, професійний розвиток, самореалізація, педагогічний досвід, професійні цінності.

ПРАКТИЧНІ ТА СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Практичне заняття № 1

Тема 1. Предмет та завдання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО»

Теоретичний блок

1. Нормативно-правове забезпечення освітнього процесу у закладі вищої освіти.
2. Предмет, мета та завдання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».
3. Сучасний понятійно-категоріальний апарат спеціальної педагогіки.
4. Сучасні тенденції розвитку спеціальної педагогіки.
5. Основні труднощі у становленні та розвитку спеціальної педагогіки на сучасному етапі.

Практичний блок

1. Проаналізуйте, як змінились завдання спеціальної педагогіки на сучасному етапі? Як змінились вимоги до педагогічних працівників?
2. Складіть схему «Стратегічні напрямки розвитку спеціальної педагогіки».

Практичне заняття № 2

Тема 1. Предмет та завдання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО»

Теоретичний блок

1. Цифрова трансформація системи освіти як сучасна вимога інформаційного суспільства.
2. Сутність ключових понять цифрової освітньої трансформації.
3. Використання цифрових технологій у спеціальній педагогіці.
4. Цифровізація освітнього контенту та вимоги до його змісту.
5. Цифрова компетентність фахівців спеціальної освіти.
6. Цифрова етика та безпека в онлайн-просторі.

Практичний блок

1. Дізнайтесь рівень власної цифрової компетентності за допомогою сервісу «Дія. Освіта» або від сервісу «Всеосвіта».

Практичне заняття № 3

Тема 2. Дидактичні принципи викладання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО» та особливості їх реалізації у підготовці педагогів спеціальної освіти

Теоретичний блок

1. Академічна мобільність учасників освітнього процесу. Сутність. Види. Порядок реалізації права на академічну мобільність.
2. Академічна доброчесність у системі професійної підготовки фахівців. Зміст, структура та правові аспекти.
3. Етика використання штучного інтелекту у системі професійної підготовки фахівців.

Практичний блок

1. До одного із пункту плану розробіть доповідь/мультимедійну презентацію.
2. Складіть перелік практичних рекомендацій для забезпечення академічної доброчесності при написанні кваліфікаційної роботи магістра.
3. Використання штучного інтелекту в освіті водночас сприймають і як допомогу, і як загрозу. Який погляд поділяєте Ви? Обґрунтуйте свою позицію.

Практичне заняття № 4

Тема 2. Дидактичні принципи викладання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО» та особливості їх реалізації у підготовці педагогів спеціальної освіти

Теоретичний блок

1. Стандарти вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта».
2. Навчальний план як частина освітньої програми.
3. Силабуси освітніх компонентів.
4. Індивідуальний план викладача.
5. Організація аудиторної роботи:
6. Види навчальних занять.
7. Порядок проведення занять.

Практичний блок

1. Поясніть сутність понять «стандарт вищої освіти», «кваліфікація», «програмові результати навчання», «освітній компонент», «навчальний план», «силабус», «робоча програма навчальної дисципліни».
2. Ознайомтесь із нормативно-правовими документами щодо організації роботи науково-педагогічного працівника (с. 12) та визначте особливості його професійної діяльності.
3. Оберіть один із видів навчальних занять та охарактеризуйте особливості та вимоги до його проведення.

Практичне заняття № 5

Тема 3. Змістова предметна площина спеціальної педагогіки та особливості викладання окремих тематичних розділів

Теоретичний блок

1. Сучасні інструменти досягнення стабільної якості знань здобувачів.
2. Особливості впровадження дистанційної форми навчання у ЗВО.
3. Особливості проведення лекційних та практичних занять в умовах дистанційної форми навчання.
4. Проблеми дистанційного навчання під час підготовки фахівців спеціальної освіти.

Практичний блок

1. Складіть розгорнуту схему принципів навчання у підготовці фахівців галузі спеціальної освіти в вищій школі.
2. Розгляньте особливості проведення занять в очній та дистанційній формі, визначте переваги та недоліки кожної.

Практичне заняття № 6

Тема 3. Змістова предметна площина спеціальної педагогіки та особливості викладання окремих тематичних розділів

Теоретичний блок

1. Навчально-методичне забезпечення дисципліни. Сутність, структура та зміст.
2. Сучасні платформи дистанційного навчання. Moodle. GoogleClass. Microsoft Teams.
3. Ситуаційне моделювання освітнього процесу при викладанні курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

Практичний блок

1. Складіть схему «Види навчально-методичних видань». Охарактеризуйте вимоги до одного із видів (на вибір).

Практичне заняття № 7

Тема 4. Організація та дидактичні особливості різновидів навчальних занять зі спеціальної педагогіки у ЗВО. Методи, прийоми і засоби навчання

Теоретичний блок

1. Розробка освітнього контенту для проведення різних видів занять.
2. Критерії та методика оцінювання якості знань студентів з курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».
3. Інструменти для оцінювання знань здобувачів в умовах дистанційного навчання.

Практичний блок

1. Визначте вимоги до розробки мультимедійного супроводу під час лекційних занять.
2. Розробіть педагогічні поради «Як покращити об'єктивність оцінювання в умовах дистанційного навчання?»

Практичне заняття № 8

Тема 4. Організація та дидактичні особливості різновидів навчальних занять зі спеціальної педагогіки у ЗВО. Методи, прийоми і засоби навчання

Теоретичний блок

1. Методичні прийоми активізації мислення студентів на лекції.
2. Методи підтримки та стимулювання студентів до самоосвітньої діяльності.
3. Використання гейміфікації в освітньому середовищі ЗВО.

Практичний блок

1. Розробіть пам'ятку для педагогів «Як активізувати студентів на занятті (лекційному/практичному).
2. Ознайомтесь із ситуаціями:
Викладач використовує змагальні ігри, але частина здобувачів почувається невпевнено через постійний програш.
Для активізації уваги викладач вводить гумористичні елементи, які викликають сміх, але зачіпають почуття окремих здобувачів.
Для підтримки дисципліни викладач пропонує здобувачам штрафи у вигляді додаткових завдань за помилки.

Запропоновані варіанти демонструють як певні методи можуть мати непередбачуваний або навіть негативний наслідок. Щоб уникнути подібних помилок, складіть перелік критеріїв, за якими можна визначити дозволені межі у використанні різноманітних методів, прийомів, форм роботи.

Практичне заняття № 9

Тема 5. Специфічні особливості лекції зі спеціальної педагогіки як форми трансформації наукових знань: логічні основи, функції, дидактика онлайн- і офлайн-форматів викладання

Теоретичний блок

1. Лекція як основна форма викладу навчального матеріалу у ЗВО.
2. Особистість лектора.
3. Методичні параметри викладання тем з освітньо-корекційного супроводу дітей з особливими освітніми потребами.
4. Культура педагогічного мовлення.

Практичний блок

1. Сформулюйте вимоги до лектора, його особистісних і професійних рис, комунікативних педагогічних вмінь.
2. Визначте, які основні комунікативні бар'єри можуть виникати під час проведення лекційних занять та як їх мінімізувати? Як емоційний стан викладача чи здобувача може стати бар'єром для ефективної комунікації на лекції?

Практичне заняття № 10

Тема 5. Специфічні особливості лекції зі спеціальної педагогіки як форми трансформації наукових знань: логічні основи, функції, дидактика онлайн і офлайн форматів викладання

Теоретичний блок

1. Типи лекцій з курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».
2. Критерії вибору активних методів навчання на лекції. Види завдань.
3. Форми проведення лекцій.
4. Проблемна лекція як метод інтерактивного навчання.

Практичний блок

1. Представте характеристику однієї із форм проведення лекцій у вигляді мультимедійної презентації.
2. Розробіть план лекції зі спеціальної педагогіки (тема – на вибір).

Практичне заняття № 11

Тема 6. Семінарські, практичні заняття зі спеціальної педагогіки: проблемний характер, визначення пізнавальної проблеми і програми підготовки.

Теоретичний блок

1. Порядок проведення практичних та семінарських занять.
2. Семінарське заняття як форма організації навчання. Завдання та види.
3. Практичні заняття як основна форма домінуючої діяльності студентів. Завдання, структура.
4. Особливості проведення практичних занять в умовах дистанційної форми навчання.

Практичний блок

1. Визначте, які інструменти для оцінювання знань здобувачів доцільно використовувати на практичних заняттях в умовах дистанційного навчання.

2. Запропонуйте підхід до об'єктивного оцінювання відповіді здобувачів на практичному занятті. Розробіть критерії оцінювання.

Практичне заняття № 12

Тема 6. Семінарські, практичні заняття зі спеціальної педагогіки: проблемний характер, визначення пізнавальної проблеми і програми підготовки

Теоретичний блок

1. Елементи проблемного, програмованого, інтерактивного навчання на практичних і семінарських заняттях з курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».

2. Впровадження сучасних технологій на практичних та семінарських заняттях. Кейс-технології. Проектні технології.

3. Використання тренінгових технологій на практичних/семінарських заняттях.

Практичний блок

1. Складіть план практичного/семінарського заняття зі спеціальної педагогіки (тема – на вибір).

2. Охарактеризуйте можливі труднощі у взаємодії між педагогом та здобувачами на практичних, семінарських заняттях та запропонуйте шляхи їх попередження.

Практичне заняття № 13

Тема 7. Забезпечення практичної підготовки та керівництво науковою роботою студентів у процесі викладання спеціальної педагогіки

Теоретичний блок

1. Види практичної підготовки та вимоги до програми практики.

2. Організація та проведення практичної підготовки здобувачів.

3. Практична підготовка здобувачів в умовах дистанційного навчання.

4. Стейкхолдери як суб'єкти впливу на підготовку кадрів.

Практичний блок

1. Розробіть програму логопедичної практики для здобувачів спеціальності.

2. Визначте перелік труднощів, які можуть виникнути у здобувачів спеціальності під час проходження практики.

Практичне заняття № 14

Тема 7. Забезпечення практичної підготовки та керівництво науковою роботою студентів у процесі викладання спеціальної педагогіки

Теоретичний блок

1. Наукова діяльність студентів. Сутність. Види.
2. Організація науково-дослідницької діяльності студентів.
3. Науковий керівник, його роль в організації наукової роботи студентів і підтримці їх наукового зростання в галузі спеціальної педагогіки.
4. Вимоги до наукових робіт здобувачів вищої освіти.

Практичний блок

1. Запропонуйте методи підвищення мотивації здобувачів до написання наукових робіт.
2. Запропонуйте підходи до оцінювання якості наукової роботи студента.

Практичне заняття № 15

Тема 8. Деонтологічна культура як основа професійної діяльності фахівців спеціальної освіти

Теоретичний блок

1. Деонтологія як наука про норми професійної діяльності.
2. Сутність, структура та значення деонтологічної культури у професійній діяльності.
3. Етичні принципи та норми в діяльності фахівця спеціальної освіти.
4. Етика професійної комунікації та міжособистісної взаємодії

Практичний блок

1. Представте морально-етичний портрет сучасного спеціального педагога.
2. Практична дискусія: ознайомтесь із двома варіаціями визначення ролі деонтології в роботі спеціального педагога та оберіть власну позицію. Відповідь обґрунтуйте. №1 – «Етичні принципи – це основа професійної діяльності». №2 – «Практичні навички важливіші за етичні стандарти».

Практичне заняття № 16

Тема 8. Деонтологічна культура як основа професійної діяльності фахівців спеціальної освіти

Теоретичний блок

1. Педагогічна мораль і її прояви у професійній діяльності спеціального педагога.
2. Моральна відповідальність у професійній діяльності фахівців спеціальної освіти
3. Роль деонтологічної культури у прийнятті педагогічних рішень. Морально-етичні виклики та дилеми у професійній діяльності.

4. Педагогічна етика в умовах цифровізації освіти.

Практичний блок

1. На основі знань про педагогічну мораль і етику створіть короткий етичний кодекс (до 10 пунктів).

2. Визначте типові порушення морально-етичних норм в освітньому процесі та способи їх уникнення.

Практичне заняття № 17

Тема 9. Формування професійної ідентичності у контексті компетентнісного підходу

Теоретичний блок

1. Зміст та психологічна характеристика професійної діяльності фахівця спеціальної освіти.

2. Модель сучасного фахівця. Вимоги до особистісних та професійних рис спеціального педагога.

3. Поняття професійної ідентичності. Сутність. Структура.

Практичний блок

1. Визначте сутність ключових понять «компетентність», «ідентичність», «ідентифікація».

2. Складіть структурну схему професійної ідентичності фахівця спеціальної освіти.

Практичне заняття № 18

Тема 9. Формування професійної ідентичності у контексті компетентнісного підходу

Теоретичний блок

1. Професійні цінності як основа ідентичності.

2. Етапи та чинники формування професійної ідентичності.

3. Роль педагогічного досвіду у становленні ідентичності.

4. Педагогічна практика як інструмент перевірки професійного вибору.

Практичний блок

1. Опишіть, як педагогічний досвід може вплинути на формування професійної ідентичності. Використовуйте приклади із власного досвіду або спостережень.

2. Сформулюйте своє професійне кредо у форматі короткого вислову (до 20 слів), яке відображатиме ваші цінності та ставлення до професії.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЩОДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Реалізація завдань вивчення ОК «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО» передбачає активізацію самостійної роботи (СР) магістрантів.

Здобувач має оволодіти фундаментальними знаннями, професійними вміннями та навичками діяльності, досвідом творчої та дослідницької діяльності задля вирішення нових проблем, досвідом соціально-оцінної діяльності. Уміння творчої, дослідницької, оцінної діяльності формуються в процесі самостійної роботи студентів.

У межах курсу використовуються наступні види СР: підготовка до лекцій, практичних занять, заліків, іспитів, виконання практичних завдань, творчих інноваційних проєктів.

Методичне забезпечення СР: рекомендації до організації самостійної роботи студентів; практично-зорієнтовані завдання та ін. Досить широко представлені завдання аналітичного характеру, що потребують навичок роботи з науковими джерелами, публікаціями на актуальні теми теорії і практики спеціальної педагогіки, спеціальної психології та логопедії в порівняльному аспекті, аналізу концептуальних підходів, що сформувалися в різні етапи розвитку науки, розуміння причин, механізмів, симптоматики мовленнєвих порушень, методів їх подолання та попередження.

Види і форми самостійної роботи студентів

Для викладача при плануванні та організації самостійної роботи одним із найскладніших завдань виступає відбір і конструювання завдань для самостійної роботи з дисципліни.

Види і форми самостійної роботи затверджуються на кафедрі при розробці навчально-методичного забезпечення, робочої програми навчальної дисципліни.

З урахуванням цілей і завдань, що вирішуються в процесі виконання самостійної роботи, а також специфіки змісту виділяються наступні види самостійної роботи студентів:

репродуктивна – самостійне вивчення окремих тем (питань) дисципліни (з використанням підручників, першоджерел, додаткової літератури); підготовка тез, виписок; конспектування навчальної та наукової

літератури; складання таблиць і логічних схем для систематизації навчального матеріалу; графічне зображення структури тексту; робота зі словниками та довідниками; робота з нормативними документами; використання аудіо- і відеозаписів, комп'ютерної техніки та Internet; робота з підготовки до аудиторних занять, ділових ігор і тематичних дискусій, конспектування лекцій; заучування і запам'ятовування відповідей на питання для самоперевірки; повторення навчального матеріалу і т. д. *Мета такого виду робіт* – закріплення знань, формування умінь і навичок.

пошуково-аналітична і практична – аналітична обробка тексту (анотування, рецензування, реферування, контент-аналіз, складання резюме та ін.). Передбачається підготовка повідомлень, доповідей, виступів на семінарських і практичних заняттях; пошук літератури та інших інформаційних джерел. Основний науковий потенціал зосереджений по заданій темі: підготовка аналітичних оглядів, довідок; виконання контрольних робіт; виконання вправ; вирішення ситуативних, практичних / професійних завдань; моделювання різних видів і компонентів професійної діяльності.

творча (науково-дослідна) – написання наукових статей і доповідей; участь у науково-дослідній роботі, розробці проєктів, спрямованих на вирішення практичних завдань, участь у конференціях, олімпіадах, конкурсах, виконання курсових робіт, спеціальних творчих завдань, написання есе з проблемних питань, написання кваліфікаційної роботи тощо.

Творча самостійна робота вимагає аналізу проблемної ситуації, отримання нової інформації. Студент повинен самостійно зробити вибір засобів і методів вирішення проблеми.

Зміст самостійної роботи визначається специфікою компетенцій, що формуються і застосовуванням при цьому освітніх технологій.

Конкретні види і форми організації самостійної роботи з урахуванням курсу навчання, рівня підготовки студентів та інших факторів творчої діяльності викладача.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Інструкція: із запропонованих до кожної теми завдань оберіть і виконайте одне.

Завдання 1. Здійснити словникову роботу (занести до термінологічного словничка зміст понять, що визначають сутність теми): біля 15 одиниць.

2. Підібрати список літератури до теми (15 першоджерел).

3. Розробити контрольні тести до теми (15 одиниць).

4. Підготувати кейс-стаді (3 одиниці) до теми.

5. Нормативно-правове забезпечення спеціальної освіти та інклюзивного навчання. Навчальні плани, програми.

6. Аналітичний огляд державних документів, що регламентують процес організації спеціальної освіти та інклюзивного навчання.

7. Розробити формально-логічну схему лекції.

8. Підготувати фрагмент лекції для самостійного проведення (тривалість до 5 хв.).

9. Підготувати есе на тему «Ідеальний викладач спеціальної педагогіки очима студента».

10. Підібрати перелік електронних джерел знань (25 одиниць) зі спеціальної психології.

11. Підібрати перелік підручників і навчальних посібників зі спеціальної педагогіки.

ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

(навчальний проєкт)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності магістранта, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання магістрантами ІНЗД прилюдним захистом навчального проєкту. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи магістранта, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Орієнтовна тематика есе, доповідей

1. Взаємозв'язок наукової та практичної педагогічної діяльності.
2. Структурно-функціональна модель методичної системи та її динаміка.
3. Педагогічний досвід і його використання в теорії і практиці спеціальної педагогіки.
4. Методичне забезпечення інтегративного підходу в спеціальній педагогіці.
5. Взаємозв'язок організаційних форм навчання.
6. Методичні основи використання методів навчання для вирішення конкретної педагогічної задачі предметної галузі спеціальної педагогіки.
7. Зміст педагогічного контролю та методичні основи його реалізації у предметній галузі спеціальної педагогіки.
8. Методичні підходи стимулювання до самовиховання та самоосвіти у спеціальній освіті.
9. Узагальнення і використання педагогічного досвіду провідних фахівців-практиків.

10. Особливості впровадження результатів досліджень науки в практику.
11. Курсові та випускові кваліфікаційні роботи, їх дидактичні та виховні функції, методичне керівництво їх виконанням.
12. Групові форми навчальної роботи як фактор інтенсифікації навчання.
13. Ділова навчальна гра та її методичне забезпечення.
14. Інформаційні і технічні засоби та методика їх використання.
15. Функції та форми педагогічного контролю.
16. Педагогічне вимірювання, тестування, оцінка.
17. Професійна самоосвіта, зміст, структура.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТЕСТОВІ ЗАПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Інструкція: оберіть одну правильну відповідь.

1. Назвіть провідну форму організації процесу навчання у ЗВО?
 - А. лекція;
 - Б. практичне заняття;
 - В. семінарське заняття;
2. Який із видів лекції передбачає виклад матеріалу у формі діалогу двох викладачів або науковця і практика, викладача і студента?
 - А. вступна лекція;
 - Б. бінарна лекція;
 - В. оглядова лекція;
3. Який із видів лекції є найбільш традиційним і орієнтованим на виклад та пояснення здобувачем інформації?
 - А. лекція-інформація;
 - Б. проблемна лекція;
 - В. оглядова лекція;
4. Який із видів лекції обов'язково потребує застосування засобів ТЗН або аудіо-/відеотехніки для подання лекційного матеріалу?
 - А. лекція-конференція;
 - Б. лекція-інформація;
 - В. лекція-візуалізація;
5. Який вид лекції викладають на основі методу запитань та відповідей?
 - А. підсумкову лекцію;
 - Б. лекцію із заздалегідь запланованими помилками;
 - В. лекцію-конференцію;
6. Який метод лежить в основі викладання бінарної лекції?
 - А. метод запитань і відповідей;
 - Б. діалогічний метод;
 - В. проблемний метод;
7. Який із видів навчальних занять спершу розглядався як форма обговорення наукових проблем ученими певної галузі знань?
 - А. лекція-конференція;
 - Б. семінар;
 - В. інтерактивне заняття;
8. Що є метою семінарського заняття?
 - А. ознайомлення із теоретичними основами темами;

Б. самостійний розгляд дискусійних питань, формування уміння критично оцінювати різні джерела знань;

В. закріплення теоретичних знань у практичних ситуаціях;

9. Назвіть компонент педагогічного процесу, який містить у собі всю різноманітність мети і завдань педагогічної діяльності?

А. цільовий компонент;

Б. змістовий компонент;

В. діяльнісний компонент;

10. Назвіть компонент педагогічного процесу, який відображає сутність того, що реалізується в процесі досягнення мети та завдань?

А. змістовий компонент;

Б. діяльнісний компонент;

В. результативний компонент;

11. Яка із форм організації навчання передбачає експериментальне підтвердження вивчених теоретичних положень?

А. практичне заняття;

Б. семінарське заняття;

В. лабораторне заняття;

12. Яка із форм організації навчання сприяє формуванню у здобувачів професійних навичок, практичних умінь та здійснюється на передових підприємствах і організаціях?

А. аудиторні заняття;

Б. лабораторні заняття;

В. практична підготовка;

Ключ: 1 – А; 2 – Б; 3 – А; 4 – В; 5 – В; 6 – Б; 7 – Б; 8 – Б; 9 – А; 10 – А; 11 – В; 12 – В.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Питання 1. Поняття і область спеціальної педагогіки:

1. Спеціальна педагогіка
2. Дефектологія
3. Корекційна педагогіка
4. Лікувальна педагогіка

Питання 2. Суб'єкт, об'єкт, предмет, цілі і завдання спеціальної педагогіки:

1. Об'єкт, суб'єкт і предмет спеціальної педагогіки
2. Цілі спеціальної педагогіки
3. Завдання спеціальної педагогіки

Питання 3. Основні терміни спеціальної педагогіки:

1. Реабілітація
2. Абілітація
3. Корекція, компенсація і соціалізація

Питання 4. Предметні галузі сучасної спеціальної педагогіки та її зв'язок з іншими науками:

1. Сфери спеціальної педагогіки
2. Зв'язок спеціальної педагогіки з іншими науками

Питання 5. Філософія як методологічна основа спеціальної педагогіки:

1. Світоглядні аспекти в спеціальній педагогіці
2. Погляди великих мислителів на здоров'я і виховання
3. Філософські концепції відхилень
4. Напрями побудови нової парадигми спеціальної педагогіки

Питання 6. Правові основи спеціальної освіти:

1. Основні міжнародні правові документи
2. Законодавча політика України

Питання 7. Зміст і значення клінічних основ спеціальної педагогіки:

1. Поняття клінічних основ спеціальної педагогіки
2. Зв'язок медицини і педагогіки
3. Біологічні фактори, що здійснюють несприятливий вплив на розвиток дитини

Питання 8. Лінгвістичні та психолінгвістичні основи спеціальної педагогіки:

1. Поняття мови і психолінгвістичних одиниць
2. Своєрідність мови як суспільного явища
3. Розвиток мовлення
4. Розвиток символічної функції в онтогенезі

5. Психолінгвістичний аналіз мовленнєвих порушень

Питання 9. Зміст спеціальної освіти:

1. Особливі освітні потреби
2. Рівні освіти
3. Зміст спеціальної освіти
5. Програми спеціальної освіти

Питання 10. Методи і технології спеціальної освіти:

1. Методи навчання
2. Використання методів навчання на практиці
3. Методи виховання
4. Особливості реалізації методів виховання
5. Поняття педагогічної технології

Питання 11. Форми організації спеціального навчання:

1. Поняття форм організації навчання
2. Основні форми організації спеціального навчання
3. Особливості організації спеціального навчання

Питання 12. Засоби забезпечення корекційно-освітнього процесу:

1. Загальне поняття засобів навчання
2. Види мистецтва як засіб розвитку і корекції
3. Художня діяльність
4. Підручник як засіб навчання
5. Наочні засоби
6. Технічні засоби навчання

ФОНД ОЦІННИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ З ДИСЦИПЛІНИ

Перелік питань до іспиту

1. Види навчальних занять з дисципліни.
2. Види та форми перевірки знань з педагогічних дисциплін та ОК «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО».
3. Вимоги до лекторських даних викладача.
4. Вимоги до особистісних та професійних рис викладача.
5. Джерела отримання знань в області спеціальної педагогіки.
6. Зміст та структура академічної доброчесності.
7. Інструменти для оцінювання знань здобувачів в умовах онлайн-та офлайн-навчання.
8. Комунікативні бар'єри в освітній взаємодії.
9. Лабораторне заняття як інтегральна форма теоретико-методологічних знань та практичних умінь і навичок студентів предметної області спеціальної педагогіки.
10. Лекція як основна форма передачі знань, її специфіка при викладанні спеціальної педагогіки.
11. Навчальні завдання, основні підходи до їх розробки для практичних занять з предметної області спеціальної педагогіки.
12. Нормативно-правове та методичне забезпечення освітнього процесу
13. Особливості впровадження дистанційної форми навчання під час викладання курсу.
14. Особливості ділового онлайн-спілкування під час викладання курсу.
15. Практичні заняття у ЗВО: цілі, завдання, види.
16. Самостійна робота як одна із форм самоосвіти здобувачів.
17. Типи і види лекцій, їх використання при викладанні спеціальної педагогіки.
18. Форми організації процесу викладання спеціальної педагогіки.
19. Функції лекції, її структурна будова (на прикладі лекції зі спеціальної педагогіки).
20. Характеристика основних понять курсу: методологія науки, методи, методики.
21. Характеристика спеціальної педагогіки як навчальної дисципліни.

Критерії і система оцінювання діяльності студентів

Разом максимальна кількість балів протягом семестру – 60 балів.

1. Виконання контрольної роботи: 10 балів.

Контрольна робота виконана на «задовільно» від 1 до 4 балів.

Контрольна робота виконана на «добре» від 5 до 8 балів.

Контрольна робота виконана на «відмінно» від 9 до 10 балів.

2. Створення кейса дидактичних матеріалів – 8 балів.

Кейс не повною мірою відповідає вимогам змістового компонента і технічного оформлення – 5 балів.

Повна відповідність вимогам змістового компонента, є недоліки технічного оформлення – 7 балів.

Повна відповідність вимогам змістового компоненту і оформленню – 8 балів.

3. Розробка конспектів занять: до 2 балів за кожний (4 конспекти) – 8 балів.

Конспект не повною мірою відповідає вимогам змістовного компонента і технічного оформлення – 1 бал.

Повна відповідність вимогам змістового компонента, є недоліки технічного оформлення – 1,5 бала.

Повна відповідність вимогам змістового компонента і оформлення – 2 бали.

4. Вивчення та конспектування науково-методичних статей: по 2 бали за кожну (5 статей) – 10 балів.

5. Підготовка реферату та виступ на занятті – до 6 балів:

Реферат не повною мірою відповідає вимогам змістового компонента і технічного оформлення – 2 бали.

Повна відповідність вимогам змістового компонента, є недоліки технічного оформлення – 3 бали, з виступом на занятті – 4 бали.

Повна відповідність вимогам змістового компонента і оформлення – 5 балів, з виступом на занятті – 6 балів.

6. Підготовка проекту і презентація його на занятті – 10 балів.

Проект не повною мірою відповідає вимогам змістового компонента; повна відповідність вимогам змістового компоненту, є недоліки технічного – 5 балів.

Повна відповідність вимогам змістового технічного оформлення – 7 балів, з виступом на занятті – 8 балів.

Правильний компонент і оформлення – 9 балів, з презентацією на занятті – 10 балів.

7. Усна залікова відповідь – 40 балів.

Усна відповідь оцінюється на «задовільно» – 15 – 19 балів.

Усна відповідь оцінюється на «добре» – 20 – 25 балів.

Усна відповідь оцінюється на «відмінно» – 26 – 30 балів.

Разом – 100 балів.

Критерії оцінки якості знань з дисципліни в процесі усного іспиту:

Від 26 до 30 балів виставляється, якщо студент володіє знаннями з дисципліни; демонструє глибину розуміння навчального матеріалу з логічним і аргументованим його викладом; володіє понятійно-категоріальним апаратом з дисципліни; демонструє практичні вміння та навички.

Від 20 до 25 балів виставляється, якщо студент володіє основними знаннями в галузі дисципліни; показує достатню глибину розуміння навчального матеріалу, але відзначається недостатня системність і аргументованість подачі знань з дисципліни; допускає незначні неточності у вживанні понятійно-категоріального апарату з дисципліни; демонструє практичні вміння та навички.

Від 15 до 19 балів виставляється, якщо студент демонструє знання з дисципліни, але нечітко розуміє сутність навчального матеріалу; припускається фактичних помилок, знає не в повному обсязі; демонструє недостатню системність знань; проявляє незнання понятійно-категоріального апарату дисципліни; несформовані практичні уміння і навички.

Від 0 до 14 балів виставляється, якщо студент має розрізнені, неповні знання з дисципліни або знання практично відсутні, несформовані практичні уміння і навички.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ДИСЦИПЛІНИ

Основна література

1. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. Д. : Акцент, 2014. 416 с.
2. Дубасенюк О. А. Методологія та методи науково-педагогічного дослідження: навч.-методичний посібник. Житомир: Полісся, 2016. 256 с.
3. Дубасенюк О. А., Антонова О. Є. Методика викладання педагогіки: курс лекцій: вид. 2, доповнене. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 327 с.
4. Мартинчук О. В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 288 с.
5. Миронова С. П., Гаврилов О. В., Матвєєва М. П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. С. 23-30.
6. Мирончук Н. М. Методичні основи організації педагогічної практики студентів закладу вищої освіти: метод. посібн. Житомир, 2017. 52 с.
7. Мірошніченко В. І., Гончаренко О. А., Тушко К. Ю. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2021. 168 с.
8. Пахомова Н. Г. Теорія і практика професійної підготовки логопедів у ВНЗ : монографія. Полтава: ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2013.
9. Савінова Н. В. Технології корекційно-виховного процесу: навчально-методичний посібник / Н. В. Савінова, І. В. Серeda, Д. М. Борулько. Миколаїв: Іліон, 2018. 172 с.
10. Савінова Н. В., Берегова М. І., Борулько Д. М. Інформаційні технології та технічні засоби корекційного навчання. Миколаїв, 2019. 173 с.
11. Савінова Н. В., Карпенко К. М. Кейс-технології як засіб формування деонтологічної культури асистента вчителя інклюзивного класу: монографія. Миколаїв: Іліон, 2023. 176 с.

12. Савінова Н. В., Серeda І. В., Кисличенко В. А. та ін. Компетентнісно-зорієнтована професійна підготовка майбутніх фахівців спеціальної та інклюзивної освіти: монографія. Миколаїв: видавець Румянцева Г. В., 2022. 188 с.

13. Стинська В. В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2022. 180 с.

Допоміжна література

14. Берегова М. І. Дидактико-практична підготовка майбутніх корекційних педагогів до роботи в умовах освітнього інклюзивного простору: автореф. дис. ... к. пед. наук. Київ, 2019. 40 с

15. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

16. Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів : Наказ МОН України від 07.08.2002 № 450 : станом на 22 берез. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0698-02#Text>

17. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ МОН України від 25.04.2013 № 466 : станом на 23 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>

18. Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність : Постанова Каб. Міністрів України від 12.08.2015 № 579 : станом на 21 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-п#Text>

19. Савінова Н. В. Професійна ментальність сучасного педагога спеціальної та інклюзивної освіти. Полтава, 2023. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/21587>

20. Савінова Н. В. Методичні рекомендації «Викладання курсу «Спеціальна педагогіка та спеціальна психологія з методиками викладання» студентам спеціальності 016 «Спеціальна освіта» (для дистанційної та змішаної форми навчання). Миколаїв. 2021. 43 с.

21. Савінова Н. В., Берегова М. І. Деонтологічна компетентність корекційного педагога в умовах інклюзивного навчання. Молодий вчений, 2015. № 2(4). С. 99-101. http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2%284%29_27

22. Савінова Н. В., Берегова М. І. Культура мовлення як складова деонтологічної культури корекційного педагога у системі інклюзивної освіти. Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки, 2015.

Вип. 5(1). С. 292-302. http://nbuv.gov.ua/UJRN/apko_2015_5%281%29_29

23. Савінова Н. В., Берегова М. І., Борулько Д. М. Стан готовності майбутніх вчителів-логопедів до роботи в розвивальному активно-ігровому середовищі. Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 28. Том 3. С. 247-255.

24. Савінова Н. В., Карпенко К. М. Професійна ідентичність у контексті становлення особистості вчителя-логопеда. Спеціальна освіта: проблеми та перспективи. Тези за матеріалами 16 Міжнародної науково-практичної конференції 18-19 квітня 2024 року / за ред. О. Гаврилова. Кам'янець-Подільський. Видавець Ковальчук О. В. 2024. С. 201-204.

25. Савінова Н. В., Карпенко К. М. Роль деонтологічної ідентичності в структурі професійної компетентності вчителя-логопеда. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Формування професійної компетентності сучасного педагога засобами освіти: історико-методичний аспект», 2023. С. 131-134.

26. Савінова Н. В., Карпенко К. М. Професійна ідентичність фахівців як фактор успішної реалізації інклюзивної освіти. Бізнес-моделі для сталого розвитку: виклики та цифрова трансформація [Електронний ресурс] : тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (15-16 лютого 2024 р., м. Харків, Україна) – Харків. ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2024. С. 381-384.

27. Савінова Н. В., Карпенко К. М. Професійна педагогічна ідентичність як проблема професійного самовизначення та становлення майбутнього вчителя-логопеда. Інноваційна педагогіки. Випуск 70. Том 1, 2024. С. 58-62.

28. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В. І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. 436 с.

29. Шеремет М. К. Підготовка корекційних педагогів у вищих навчальних закладах України. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Соціально-педагогічна, 2011. Вип. 17(1). С. 7-11.

30. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти: Лист МОН України від 23.10.2018 № 1/9-650 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#Text>

31. Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення: Лист МОН України від 09.07.2018 № 1/9-434. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-434729-18#Text>

32. Яндола К. О., Бабич А. А., Мірошніченко О. С. Проблема академічної доброчесності в контексті використання штучного інтелекту в освітньому процесі. *Pedagogical Sciences Theory and Practice*. 2024. № 3. С. 164–171. URL: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2024-3-21>

33. Яненко Я. Застосування Microsoft Teams в онлайн-навчанні студентів: методичний аспект. *Information Technologies and Learning Tools*. 100, 2024. 72-91.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Виробничо-практичне видання

Методична серія. Випуск 462

*Наталія Володимирівна Савінова,
Катерина Максимівна Карпенко*

Викладання курсу «Сучасні підходи до викладання спеціальної педагогіки у ЗВО»

Методичні вказівки

Для студентів спеціальності А6 «Спеціальна освіта»

Редактор *О. Михайлова*

Комп'ютерна верстка, дизайн обкладинки *К. Гросу-Грабарчук*
Друк *С. Волинець*. Фальцювальню-палітурні роботи *О. Мішалкіна*.

Підп. до друку 21.05.2025.

Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсет.

Гарнітура «Times New Roman». Друк різнограф.

Ум. друк. арк. 2,5. Обл.-вид. арк. 1,6.

Тираж 50 пр. Зам. № 7013.

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра Могили.

54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.

Тел.: 8 (0512) 50–03–32, 8 (0512) 76–55–81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2020.